

Učesnici konferencije u Dohi

Zajedno protiv islamofobije i antisemitizma

“Društveni mediji i međureligijski dijalog – novi odnos” bila je tema Devete konferencije o međureligijskom dijalogu u Dohi, najvećeg neformalnog skupa religijskih lidera, eksperata za pitanja religije i međureligijskog dijaloga, teologa, naučnika i predavača na svijetu. Usprkos euforiji, izazvanoj ulogom društvenih mreža u svrgavanju diktatora u arapskom svijetu, i ovaj skup je pokazao da hitno treba tražiti odgovore na probleme širenja govora mržnje, ali bez cenzure

CERIĆ O NOVINARIMA “Zanimljivo je jedno zapažanje o razlici između političara, teologa i novinara. Naime, političar zna istinu, ali ne zna kako da je kaže, teolog zna laž, ali ne zna kako da je kaže, dok novinar ne zna razliku između tog dvoga”

riti sa Bagdadom iz osmog i Kordovom iz dvanaestog stoljeća. Zaista, za Dohu se danas može reći da je ‘Kuća mudrosti’ (Bejtu-lhikme), na sličan način kao što su bili Bagdad i Kordova, dva muslimanska povijesna kulturna centra, koja su sačuvala bit ljudskog pamćenja i omogućila da se točak povijesti kreće u pravcu pozitivnog progressa do humanizma i renesanse, čije plodove danas koristi cijeli svijet”, rekao je reisu-l-ulema Mustafa Cerić, jedan od uvodničara prve plenarne sesije Konferencije o međureligijskom dijalogu. Iz Bosne i Hercegovine na poziv organizatora u radu konferencije su učestvovali osim reisa Cerića, rektor Univerziteta u Sarajevu Faruk Čaklovića i generalni sekretar Zoran Selesković, akademik Enes Karić, profesor Franjevačke teologije fra Ivo Marković, te fratar Franjevačkog samostana u Fojnici Janko Ljuboš.

Hoće li Facebook ujediniti svijet?

Tokom trodnevne konferencije, održane od 23. do 26. oktobra, brojni učesnici imali su priliku iznijeti argumente za i protiv “novih medija”, društvenih mreža kao što su *Facebook*, *Twitter*, *LinkedIn*, itd. “Zanimljivo je jedno zapažanje o razlici između političara, teologa i novinara. Naime, političar zna istinu, ali ne zna kako da je kaže, teolog zna laž, ali ne zna kako da je kaže, dok novinar ne zna razliku između tog dvoga. Nadam se da je ova konferencija prilika da svi učimo jedni od drugih kako bi znali razliku između dobra i zla, istine i laži te razliku između pravde i krivde”, rekao je Cerić. Cerić je naglasio da je uloga medija jako bitna u proizvodnji ili otklanjanju straha, koji vodi mržnji i nasilju. “Zapadni mediji su imali ili još imaju indiferentan ili ignorantan odnos prema religiji kao takvoj, dok mediji u muslimanskom svijetu uglavnom imaju promotivnu ili defanzivnu prezentaciju religije, posebno islama”, kazao je reisu-l-ulema Islamske zajednice u BiH.

“Pokret ‘arapskog proljeća’ predstavlja glavnu prekretnicu u načinu kako se povezuje i komuniciramo, obrazujemo i organizujemo. Društveni mediji: *Twitter*, *YouTube*, *Facebook*, savremeni mobilni telefoni, postali su sredstvo, koje u kombinaciji sa društvenim i političkim akcijama pomažu oblikovanju novih demokratskih pokreta”, istakao je Jesse Jackson, američki svećenik i borac za ljudska prava.

Era informatike ujedinjuje svijet. Sad ćemo biti jedno? Je li to tačno? “To je pogrešno. Ideja svijeta kao ‘globalnog sela’ je proizvod ‘bogosluzenja’ tehnologiji. Pretstavljamo da ako svi gledaju isti program

i povezuju se na iste web stranice, da će svi braniti iste vrijednost. Na sreću ili nesreću, tako svijet ne funkcioniše. Ako jedete pizzu, to vas ne čini Talijanom, ako pijete *Coca-Colu*, to vas ne čini Amerikancom, ako igrate fudbal, ne znači da ste Brazilac”, rekao je rabin Henry Sobel iz Brazila tokom svog izlaganja na međureligijskoj konferenciji u Dohi.

Popularniji, ali ne i uticajniji

Društveni mediji još uvijek su daleko od preuzimanja glavne uloge od konvencionalnih medija. Jihad Turk, direktor Odjela za religiju Islamskog centra Južne Kalifornije, iznio je podatke da u Egiptu, gdje je srušen diktatorski režim Husnija Mubaraka, samo oko 5 odsto stanovništva ima pristup internetu, ali zato 80 odsto ima pristup televizijskim kanalima koji emituju svoj

NAJPOPULARNIJI MEDIJ 38 godina je trebalo radiju da privuče 50 miliona slušalaca, a 13 godina je trebalo televiziji da dosegne 50 miliona gledalaca, ali internet je mogao uživati u privilegiji 50 miliona surfera već u prve četiri godine svog postojanja

program putem satelita. “Mogao bi to biti dobar primjer da je Al Jazeera igrala značajniju ulogu u popularizaciji revolucije u Egiptu”, kritičan je Turk. “Dok tradicionalne elektronske medije, poput onih koji egzistiraju u Egiptu, država lakše kontroliše, društvene medije je mnogo teže cenzurisati”, smatra Turk. Nema dileme da su konvencionalni mediji, odnosno televizije, još uvijek uticajnije, ali činjenica je da društvene mreže postižu veće rezultate u mnogo kraćem period nego što je to bio u stanju ijedan medij do sada. “38 godina je trebalo radiju da privuče 50 miliona slušalaca, a 13 godina je trebalo televiziji da dosegne 50 miliona gledalaca, ali internet je mogao uživati u privilegiji 50 miliona surfera već u prve četiri godine svog postojanja. Najpopularnija društvena mreža *Facebook* ima 400 miliona korisnika i ovaj broj je u stalnom porastu”, kazao je Akhtarul Wasey, šef Odjela za islamske studije Instituta Zakir Husain iz Indije.

Zajednički riješiti zajednički problem

Međutim ključni zajednički problem, o kojem se govorilo tek drugog dana konferencije i koji je ostao u sjeni značajne ulo-

Piše: **Duška Jurišić**

Trodnevna konferencija o međureligijskom dijalogu, koju je po deveti put organizovao Međunarodni centar za međureligijski dijalog iz Dohe (DICID), glavnog grada Katara, okupila je više od 200 učesnika iz cijelog svijeta. Okupljanje najviših predstavnika religijskih zajednica i brojnih eksperata kako iz oblasti religija, tako i informacione tehnologije i novih medija, bila je ovaj put istinska prilika da iza kulisa konferencije, dogovore dalje susrete i buduću saradnju. U tome je ključni značaj ovih okupljanja Centra za međureligijski dijalog iz Dohe, koji Kataru, uz Al Jazeera daje nova, savremena i osvježavajuća obilježja osim stereotipne prepoznatljivosti po bogatstvu i raskoši koju su donijeli prirodni energetski resursi. DICID misiju okupljanja ljudi različitih uvjerenja odlično obavlja već godinama, gdje za istim konferencijskim podijem, na istoj sesiji, u istom redu, možete vidjeti dojučerašnje žestoke protivnike, zagovornike potpuno suprotstavljenih ideja i uvjerenja. “Dozvolite mi da kažem da ovo što radi Doha, više od jedne decenije, ravno je historijskom poduhvatu koji se može mje-

Reis Mustafa Cerić, akademik Enes Karić, fra Janko Ljuboš i predstavnik bh. ambasade Omer Nukić

RABIN HENRY SOBEL "Ako jedete picu, to vas ne čini Talijanom, ako pijete Coca-Colu, to vas ne čini Amerikancem, ako igrate fudbal, ne znači da ste Brazilac"

ge društvenih medija u pokretu "arapskog proljeća" je sve izraženiji govor mržnje, ksenofobija i diskriminacija na društvenim mrežama. "Kao što je protivzakonito i izvan prava na slobodu izražavanja da galamite u prepunom pozorištu, isto tako provokativan govor na internetu može biti opasan i čak smrtonosan. Mitovi, laži i govor mržnje, koji se prenose zapanjujućom brzinom na cijelu planetu, su kao nekontrolisana vatra i jednako su pogrešni i neetični kao klevete i govor mržnje u printanim medijima ili preneseni lično", smatra Ellen Weinberg Dreyfus, jedna od prvih žena rabina na svijetu. "Ljudska interakcija je uređena zakonima, i građanska i religijska. Nove tehnologije ne mijenjaju osnovne etičke principe; one uvećavaju potencijal za зло ako se ti zakoni i principi krše ili kreiraju potencijal za dobro ako su upotrijebljene da unaprijede komunikaciju i razumijevanje", istakla je Dreyfus.

Problem sa webom, s obzirom da je samo mašina, bez vrijednosti, je da omogućava ljudima štetočinama da šire štetne dezinformacije. Možda nije sredstvo za istinu, ali je sredstvo za obmanu, laž i nasilje, smatra Reuven Firestone, profesor na Jevrejskom institutu religija Hebrew Union koledža u Sjedinjenim Državama. Koristeći se

primjerima web stranica s religijskim sadržajima, profesor Firestone navodi kako se u SAD-u mogu naći mnogi sadržaji na društvenim medijima koji su vrijedni te prikazuju muslimane kako prakticiraju prosvjetiteljsku religiju inspirisanu Bogom. "Saznaćete o Poslaniku i njegovim uvjerenjima na način pun poštovanja. Ali ako potražite

SVAKO ČITA SAMO "SVOJE"
"Islamofobi smatraju da svu istinu saznaju iz izvora koji zagovaraju mržnju i ignoranciju prema vrijednostima islama. Slična je situacija i s Jevrejima. Ako ljudi sumnjaju u jevrejske zavjere, zašto bi ikad poželjeli da razgovaraju s Jevrejom o Jevrejima i judeizmu"

'Muhammed i žene' ili 'Islam i nasilje', naći ćete sramotne tekstove pune dezinformacija, uvreda i kleveta protiv Muslimana", kaže profesor Firestone. Slične primjere naveo je kad je riječ i o arapskim web portalima. Postoje oni koji opisuju kako Jevreji prakticiraju poštovanu i vrijednu formu monoteizma. "Ali ako otvorite 'Jevreji i mediji' ili 'Jevreji i

biznis' pronaći ćete sramne članke pune dezinformacija, kleveta i laži, punih mržnje uperene protiv Jevreja", kaže Firestone.

Postavlja se pitanje kako razlučiti istinu od laži. Ako ne poznajete bolje materiju, dogodiće se da se spotaknete na portalima koji su degradirajući i remetilački za one koji žele razumijevanje. "Ponekad smatram da je potreban ekspert kako bi se pretraživalo WWW o temama, a da se pritom izbjegne obmana. Ali ako je potreban ekspert prije pretrage na webu, onda je to poraz weba", kaže Firestone. Nažalost, konstatuje profesor, većina nemuslimana nikad neće posjetiti stranice za koje se zna da ih kreiraju muslimani, jer smatraju da oni nikad neće reći istinu o sebi. Islamofobi smatraju da svu istinu saznaju iz izvora koji zagovaraju mržnju i ignoranciju prema vrijednostima islama. Slična je situacija i s Jevrejima. Ako ljudi sumnjaju u jevrejske zavjere, zašto bi ikad poželjeli da razgovaraju s Jevrejom o Jevrejima i judeizmu? "Znam muslimane koji jednostavno kažu 'sve što trebam da znam o Jevrejima i judeizmu mogu pročitati u Kur'anu'. Svakako, kad se čita Kur'an, pročita se i interpretacija, tako da je poruka koja se prima uvijek pokvarena ličnim viđenjima i predrasudama tumača svete knjige. Danas se mogu pročitati ili čuti propovijedi na web stranicama kojima se osuđuju Jevreji za skoro sve nevolje u svijetu danas. I zato što ima tako malo Jevreja na svijetu, oni lako postaju žrtveni jarci, jer tako malo ljudi teško se može sprijateljiti s drugima. Ako nikad niste imali kontakt, lako je demonizirati", tvrdi Firestone.

Šta činiti? Nema odgovora na to pitanje i ima veoma jednostavan. Moramo kreirati autoritativne web izvore koje ljudi slušaju i čitaju. Jedini način da se to uradi, po mišljenju profesora Firestonea, je da ljudi različitih vjerskih tradicija rade zajedno - da ugledni muslimani govore o judeizmu muslimanima, a ugledni Jevreji o islamu Jevrejima, te moralnim vrijednostima različitih religija. I davati tačne i stručne odgovore uz punu odgovornost za javno izgovorenu, odnosno napisanu riječ. ■

Dr. Ibrahim El Saleh El Naimi dogovara s rektorom Farukom Čaklovićem konferenciju u Sarajevu naredne godine